

Doufáme, že i nadále bude u nás pro práci v tomto smyslu dost pochopení, práci to, která přinesla církvi naší tolik užitku jak ve smyslu ideovém tak praktickém, nehledě k tomu, že církvi naší otvírají se tak nově netušené obzory nadějí, práce a rozmachu.

ČCS v americkém prostředí.

Prijali jsme druhdy s povděkem zprávu o zvolení Čecha Čermáka starostou města Chicaga. V Chicagu a blízkém okolí žije skoro čtvrt milionu Čechoslováků. Chicagské předměstí Berwyn má též českého starostu a má při své populaci 50.000 obyvatelů značnou majoritu Čechoslováků. Při nedávném misijním úspěchu ČCS mezi vídeňskými Čechy snadno začínáme uvažovati, jaké jsou příčiny, že naše církev nenašla většího ohlasu mezi Čechoslováky v Americe, zvláště v Chicagu a okolí, kde tvoří značnou část celkové populace.

Naše církev sice pronikla i do Spojených států severoamerických. Byla tam šířena hlavně z toho důvodu, že ČCS měla býti uvedena přes Ameriku na Slovensko. Postup ten v bilanci dneška neobstál a mám za to, že ani pro minulost nebyl aktivní. Abstrahuji-li již od materiální stránky, nemohu zavíratí oči před tím, že způsobil především to, že našemu Slovensku tehdy nebyla věnována přímá péče a tak byl propasen nejprůhodnější psychologický okamžik k propagaci církve na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Není dosud zcela jasno, jak se zrodila myšlenka propagace ČCS na Slovensko přes Ameriku. A zvláště, proč jí přál moravský Slovák, jemuž poměry byly blízké a snadné k pochopení. Ke všemu přidružovala se ještě myšlenka, ve své podstatě dobrá, že česká Amerika nám v těžkých začátcích finančně pomůže, jako pomohla a pomáhá našim protestantům. Opakuji, myšlenka dobrá, ale zase neznalost poměrů amerických nám škodila. Vždyť protestanté byli od začátku kolonisace Ameriky hlavními pionýry a jejich čeští souvěrci měli se starou vlastní stálé styky, kdežto ČCS byla církevním útvarrem naprosto novým a neznámým.

Naše akce misijní v Americe nekončila velkým úspěchem. Dr. Losa, známý evangelický pracovník americký, při své nedávné návštěvě zde mi prohlásil, že hlavní příčinou našeho malého úspěchu bylo to, že nebyly poslány do Ameriky nejschopnější síly. V podobném smyslu mluvil i římskokatolický rev. Z. Jest zde přirozeně příčin více; jednou z nich také to, že naši lidé si neuvědomili, jak jest velký rozdíl mezi misijní činností u nás, hlavně v Čechách, a v Americe!

Nepochopitelné jest ovšem to, že jsme tehdy šli jen mezi Slováky, kde získali jsme něco příslušníků, ale nemnoho, a ti se ještě početně zmenšili neorganickou pastorací. Poměrně veliký počet Čechů přestupovým hnutím nebyl dotčen, lépe řečeno, nebylo odvahy mezi ně jíti. Každý rozumný organisátor přizná, že právě centrum mělo být utvořeno v Chicagu, z něhož a kol něhož se měla organisace naší církve v Americe rozrůsti. Není možno, aby se z těch deseti tisíců nezískalo příslušné procento — i když připustíme, že orientace pravoslavná prvního průkopníka ČCS v Americe na to nestačila. I jinak neposlala naše církev do Ameriky apoštolsky zanícených pracovníků.

Všechny běžně uváděné důvody neúspěchu byly jen výmluvy, které se opakovaly také jinde a skutečnost je usvědčila z nepravdy, zvl. pokud jde o náš pozdější úspěšný zásah při organisování a apoštolování naší církve na Slovensku a ve Vídni. Pokud se týče obavy z amerikanisace Čechoslováků, jest důvod z části oprávněný. Ale pohledme na Židy, ti se sice amerikanisují, a přece ideově, t. j. hlavně nábožensky, zůstávají ve velké rodině židovské a jejich náboženství udržuje v nich právě ducha židovského. Nemohlo by tak býti v určitém smyslu i u naší církve? Nemáme přece jen

snad význam jako hnutí československé, ale též ideově náboženský, jako církev Páně. Tvoříme nový typ náboženské a církevní organizace, která budí živý zájem u duchovních osobností všech národů, pokud chtějí nás poznati. Přinášíme nové ideály náboženské, jichž jiné církve nemají a které věřící těch církví u nich postrádají.

Vzpomeňme též, že v Americe žijí všichni ostatní národové slovanští, jimž naše církev i formou liturgie a duchem pokroku a rozumu jistě by vyhovovala. Zdárné pokusy byly už učiněny ve spolupráci s Poláky. Vím z vlastní zkušenosti, jak v Paříži srbské studentstvo bylo nadšeno naší liturgií, při níž zpíval srbský sbor. Byl jsem požádán dokonce, abych jim v jejich rodné řeči vykonal bohoslužby na svátek sv. Sávy v Sorbonně, aby jim plně rozuměli, v čemž jsem jim rád vyhověl. I v Srbsku samém, hlavně mezi inteligencí, jest touha po pokrokové církvi slovanské, jak mi oni studenti dosvědčili; srbské pravoslaví není životné.

Kdyby v tomto směru bylo užito v uplynulých letech všech možností v československé Americe, byla by naše církev národní vědomí nejen budila, ale též pokud možno nejvíce a nejdéle udržovala. O tom mám zase zkušenosti z prostředí vídeňského! Protestantismus v protestantském okolí přirozeně snáze se asimiluje a u římských asimilaci podporuje cizí hierarchie.

Z těchto všech důvodů nutno litovat, že naše akce v Americe neměla toho úspěchu, kterého bychom si byli přáli. Proniknutí do československé Ameriky by nám též konkrétně přispělo aspoň k počátečnímu uskutečnění našeho ideálu, dle něhož bychom překročili od provincionálního budování církve k universálnímu rozpětí, jež vždy má vyznačovati církev Kristovu.

Drs.

Sl. Kautmanová-Skálová:

KŘESŤANSTVÍ A UMĚNÍ.

Rozhlédneme-li se po dějinách umění vůbec, pokud souvisejí s křesťanstvím, jest nám, jako bychom procházeli ulicí barevné mlhy, z níž vystupuje před námi fata morgana v nových, vždy krásnějších tvarech. Chceme-li však dospět až k slunci osvobozeného lidského srdce, musíme mítí stále na zřeteli vnitřní smysl Kristova učení lásky, t. j. nejčistšího humanismu a socialismu, v němž také umění, skutečné umění, našlo svůj klad a jedinou správnou cestu. Pod zorným úhlem tohoto náhledu měříme jistěji a orientujeme se správněji. A tu vidíme, že kdo byli nadáni božskou jiskrou skutečného umění, dovedli ji roznítit v nadšení pro dobro všelidské. Jejich díla nesou pečeť věčnosti. Jsou prameny síly a krásy, ale zároveň i léky pro vleklé choroby lidstva, zmítaného bouřemi neřestí a vášní.

Ale poznáváme i umělce formy. Ti pro krásný povrch zapomněli na filosofickou náplň svého díla. Proto stali se pouhou vignetou na obálce pyšné knihy, jež sluje dějiny církve vládnoucí a mocné.

Počátky křesťanského umění jsou zcela prosté. Prvotní křesťané úmyslně se odvraceli od všeho světského. V nádheře a